

Odpravnina ob upokojitvi

Delavcu ob upokojitvi pripada odpravnina. Ta pravica je zapisana v 132.členu Zakona o delovnih razmerjih - ZDR-1 (Ur.l.RS, št. 21/2013 in nasl.)

Za izračun sta dve možnosti, uporabiti pa je potrebno tisto, ki je za delavca bolj ugodna. Odpravnina se izplača v

- višini dveh povprečnih plač v RS za pretekle tri mesece (trenutno je ta znesek 3.615,30 € bruto) ali v
- višini dveh povprečnih mesečnih plač delavca za pretekle tri mesece.

Pred izplačilom pa mora vsak delodajalec preveriti še določbe, ki jih na ravni dejavnosti prinašajo kolektivne pogodbe, saj nekatere določajo višje odpravnine in delodajalec je dolžan izplačati tisto, kar je za delavca bolj ugodno.

Delodajalec lahko izplača odpravnino tudi v skladu z 10.členom Uredbe o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih dohodkov iz delovnega razmerja (Ur.l.RS, št. 140/06, 76/08, 63/17 in 71/18), ki znaša 4.063 €, če je to za delavca bolj ugodno.

Odpravnine do višine 4.063 € so neobdavčene, od višjih odpravnin je potrebno obračunati davke in prispevke, enako kot od plač. Pred izplačilom odpravnine na podlagi Uredbe, obvezno preverite določeno višino odpravnine, saj se uredba spreminja.

Vstopni pogoji za pridobitev pravice do odpravnine ob upokojitvi je določen v 1.točki 132. člena, ki pravi, da odpravnina ob upokojitvi pripada delavcu, ki je bil pri delodajalcu zaposlen najmanj 5 let.

V zvezi z izplačilom odpravnine ob upokojitvi je tudi nekaj posebnosti, kot npr.:

- če je bil delavec pri delodajalcu zaposlen najmanj pet let in se delno upokojuje, ima pri delodajalcu, pri katerem mu je prenehala pogodba o zaposlitvi in je sklenil novo pogodbo za krajši delovni čas, pravico do odpravnine v sorazmernem delu (3/132 – ZDR-1);
- če je bil delavec zaposlen pri delodajalcu najmanj pet let za krajši delovni čas, ima ob upokojitvi pravico do odpravnine sorazmerne delovnemu času za katerega je bila sklenjena pogodba o zaposlitvi, razen v primerih, ko delavec dela krajši delovni čas v skladu s 67. Členom ZDR-1 (4/132-ZDR-1);
- če je delodajalec delavcu financiral dokup delovne dobe, mu ne pripada odpravnina po 132. členu ZDR-1, ampak po 108. členu ZDR-1, kjer pa se upošteva razlika med zneskom odpravnine in zneskom za dokup delovne dobe (5/132-ZDR-1).

Poglejmo še nekaj najbolj pogosto uporabljenih KP, kaj pravijo glede odpravnine o upokojitvi:

KP dejavnosti gostinstva in turizma Slovenije (Uradni list RS, št. 56/18, 16/19, 12/20 in 93/20)

Pravilo glede odpravnine ob upokojitvi je določeno v 70. členu in določa, da je delavec upravičen do odpravnine ob upokojitvi v skladu z Zakonom o delovnih razmerjih, kar pomeni, da je vstopni pogoj zaposlitev pri delodajalcu vsaj 5 let pred upokojitvijo. Ima pa nekoliko drugačno razmejitev pri določanju višine odpravnin in sicer je višina določena glede na čas trajanja zaposlitve pri zadnjem delodajalcu in sicer:

- nad 5 do vključno 10 let	1 plača,
- nad 10 do vključno 20 let	2 plači,
- nad 20 let	3 plače.

Osnova za odpravnino je povprečna mesečna plača v Republiki Sloveniji za pretekle tri mesece oziroma povprečna mesečna plače delavca za pretekle tri mesece, če je to za delavca ugodneje.

KP gradbenih dejavnosti (Ur.l.RS, št. 101/15, 80/17, 5/19 in 81/19)

Pravilo je določeno v 79. členu KP in je povsem identično z vsebino 132. člena ZDR-1, kar pomeni, da so pogoji in višina odpravnine sledeči:

- Delavec mora biti pri delodajalcu zaposlen vsaj 5 let, da je ob upokojitvi upravičen do odpravnine;
- Odpravnina ob upokojitvi se izplača v višini dveh povprečnih mesečnih plač v Republiki Sloveniji za pretekle tri mesece oziroma v višini dveh povprečnih mesečnih plač delavca za pretekle tri mesece, če je to za delavca ugodneje.

KP za kovinsko industrijo Slovenije (Uradni list RS, št. 6/15, 6/17, 66/17 in 82/18)

Pravilo glede odpravnin ob upokojitvi je zapisano v 55. členu, razmejitev glede višine izplačila je sledeča:

- Delavcu ob upokojitvi pripada odpravnina pod naslednjimi pogoji in v naslednjih višinah:

dopolnjena leta delovne dobe pri zadnjem delodajalcu	število povprečnih plač v RS ali povprečnih plač delavca v preteklih 3 mesecih, če je to za delavca ugodneje
5 let	1
10 let	2
20 let	3

Ima pa ta KP še posebno ugodnost v obliki višje odpravnine in sicer v naslednjem primeru:

- Če se delavec upokoji v treh mesecih po izpolnitvi pogojev za starostno upokojitev in ima hkrati dopoljenih 40 let delovne dobe pri zadnjem delodajalcu, delavcu pripada odpravnina ob upokojitvi v višini štirih (4) povprečnih plač v RS za pretekle tri mesece oziroma štirih (4) povprečnih plač delavca za pretekle tri (3) mesece, če je to za delavca ugodneje.

Vse omenjene KP imajo zapisan pogoj, da se odpravnina ob upokojitvi izplača skupaj z zadnjo plačo.

In kako je v primeru, da delodajalca ne zavezuje nobena KP?

V tem primeru lahko delodajalec sam izdela akt, kjer bi uredil to področje, a lahko v akt zapiše najmanj toliko pravic, kot je določenih v zakonu ali več, nikakor ne manj.

Delavec in delodajalec lahko to uredita tudi v pogodbi o zaposlitvi, kjer velja enako, da obseg pravic ne more biti manjši, kot jih določa sam ZDR-1.

SPOT svetovanje Zasavje
Doroteja Urbanija, svetovalka
07.12.2020